

Sygn. akt VI U 1233/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2017 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: P. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 9 kwietnia 2015 r., znak: (...)

w sprawie: P. B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

- 1) zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu P. B. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 grudnia 2014 r. do dnia 7 maja 2017 r. oraz rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na stałe od dnia 8 maja 2017 r.,
- 2) stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Na oryginalnie właściwy podpis.

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją pozwany odmówił ubezpieczonemu P. B. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, powołując się na orzeczenie Komisji Lekarskiej z dnia 18.03.2015 r., która orzekła, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

Odwołanie od decyzji wniósł ubezpieczony podnosząc, że jego stan zdrowia spowodowany schorzeniem oczu powoduje, że jest on niezdolny do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

Ubezpieczony P. B. z zawodu technik rolnik, prowadził działalność gospodarczą od 1990 r. Była to działalność handlowa i usługowa w formie spółki jawnej. W ramach tej działalności do obowiązków ubezpieczonego należało prowadzenie rozmów z kontrahentami w siedzibie Spółki w Ś., z którymi ubezpieczony uzgadniał kwestie handlowe.

Ubezpieczony powadził tę działalność, w celu uzyskania źródeł utrzymania. Ubezpieczony cierpi na wrodzone podwinięcie soczewek obu oczu, wrodzone przemieszczenie źrenic ku dołowi, nadwzroczność obu oczu i opadanie górnych powiek. Na konsultacji u okulisty, ubezpieczony dowiedział się, że operacja oczu nie gwarantuje mu odzyskania wzroku, ale przeciwnie w razie operacji może dojść do pogorszenia stanu wzroku ubezpieczonego. Ubezpieczony otrzymał skierowanie na operację zaćmy, ale po konsultacji na oddziale szpitalnym lekarz poinformował go, że nie podejmie się operacji, z uwagi na obawę całkowitej utraty wzroku i w tej sytuacji ubezpieczony nie zdecydował się na operację. Sam proces badania oczu przez okulistę związany z zakraplaniem oczu odpowiednimi lekami powodował też pogorszenie u ubezpieczonego widzenia. Od około dwóch lat ubezpieczony jest dowożony do pracy, w której przeprowadza jedynie rozmowy z potencjalnymi klientami i czynności te mają dla ubezpieczonego znaczenie psychologiczne, pozwalają mu bowiem pozostawać wśród ludzi i czuć się potrzebnym. Samodzielnie ubezpieczony nie jest w stanie wykonywać żadnej pracy.

Ubezpieczony złożył wniosek o rentę 9.12.2014 r.

dowód: zeznania ubezpieczonego zapis A/V protokołu rozprawy k. 142, wniosek w aktach rentowych.

Lekarz Orzecznik i Komisja Lekarska ZUS orzekli, że ubezpieczony nie jest niezdolny do pracy.

W celu weryfikacji stanu zdrowia ubezpieczonego Sąd powołał dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych lekarza medycyny pracy, okulisty i neurologa.

Biegli zespołu wydającego opinię z dnia 16.06.2016 r. w swojej opinii stwierdzili u ubezpieczonego :

- Podwinięcie soczewek obu oczu
- Wrodzone przemieszczenie źrenic obu oczu ku dołowi
- Nadwzroczność obu oczu
- Opadanie górnych powiek

Biegli po przeprowadzonych badaniach sądowo - lekarskich i zapoznaniu się z dokumentacją znajdującą się w aktach sprawy i ZUS oraz dostarczoną przez ubezpieczonego stwierdzili, że stan jego zdrowia czyni go obecnie częściowo niezdolnym do pracy.

Zdaniem biegłych przyczyną niezdolności do pracy jest podwinięcie soczewek obu oczu, wrodzone przemieszczenie źrenic obu oczu ku dołowi, nadwzroczność obu oczu, opadanie górnych powiek. Schorzenia te skutkują postępującym niedowidzeniem obu oczu i zaburzeniami w polu widzenia.

Biegli wskazali, że praca fizyczna, dźwiganie ciężarów, długotrwała praca w pozycji wymuszonej, praca w złych warunkach atmosferycznych nasila dolegliwości i niekorzystny postęp schorzeń, czyli czynniki te stanowią przeciwwskazania dla ubezpieczonego w podejmowaniu pracy.

Biegli uznali, że ubezpieczony jest obecnie okresowo częściowo niezdolny do pracy od 28.11.2014r. do 06.2018 r. z powodu schorzenia narządu wzroku.

Biegli nie podzielili opinii Lekarza Orzecznika i Komisji Lekarskiej ZUS z dnia z powodu większego nasilenia dolegliwości w postaci dalszego postępu zmian z zwiększenia niedowidzenia w przebiegu istniejących u Orzekanego schorzeń, które obecnie powodują istotne upośledzenie sprawności ustroju i zdolności do zatrudnienia.

Na skutek zastrzeżeń organu rentowego biegli uzupełnili swoją opinię i wyjaśnili, że schorzenia wskazane w rozpoznaniu skutkują u ubezpieczonego postępującym niedowidzeniem obu oczu i zaburzeniami w polu widzenia. U ubezpieczonego w czasie przeprowadzonego badania biegli stwierdzili ostrość wzroku równą 0.1. Przy wydawaniu opinii biegli wzięli także pod uwagę również ostrość wzroku, która była opisywana w dokumentacji medycznej

dołączonej do akt sprawy. W badaniach ambulatoryjnych w roku 2014r ostrość wzroku wynosiła w obu oczach 0,2 z korekcją.

Zatem po przeanalizowaniu dostępnej dokumentacji medycznej, badania ostrości wzroku i stwierdzanych zmian chorobowych (zmętnień w podwichniętych soczewkach) biegli nie podzielili zastrzeżeń organu rentowego i podtrzymali swoją opinię.

dowód : opinia biegłych z dnia 16.06.2016 r. i 10.10.2016 r. k. 16-17 i 40 akt

Po kolejnych zastrzeżeniach organu rentowego biegli podtrzymali swoją opinię a organ rentowy ponownie wniósł do niej zastrzeżenia, kwestionując jej wnioski i wniósł o powołanie innego zespołu biegłych.

dowód : opinia biegłych z dnia 3.02.2017 r. k. 58 i pismo ZUS k. 69 akt

Sąd dopuścił więc, na wniosek organu rentowego, dowód z opinii kolejnego biegłego lekarza okulisty w celu oceny stanu zdrowia ubezpieczonego.

Biegły, po dokonaniu badania ubezpieczonego i analizie dokumentacji lekarskiej, w rozpoznaniu schorzenia u ubezpieczonego wskazał u ubezpieczonego: praktyczną ślepotę obu oczu, podwichnięcie soczewek obu oczu i zaćmę wikłającą obu oczu.

Zdaniem biegłego stan narządu wzroku ubezpieczonego uzasadnia orzeczenie u niego całkowitej, trwałej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji od dnia badania do czasu ewentualnej operacji zaćmy patologicznej jednego oka. Biegły wskazał, że w okresie wcześniejszym od listopada 2014r. wnioskodawca był częściowo niezdolny do pracy na ogólnym rynku pracy.

W uzasadnieniu opinii biegły dokonał analizy historii choroby ubezpieczonego i wskazał, że ubezpieczony lat (...) z wrodzonym podwichnięciem soczewek w obu oczach ma obniżoną ostrość wzroku poniżej 0.08. W warunkach znacznego natężenia światła, np. w świetle słonecznym, ostrość wzroku jest jeszcze niższa. Tak znaczne obniżenie widzenia powoduje całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji. Jedyną szansą na poprawę widzenia jest leczenie operacyjne - usunięcie podwichniętych soczewek. Zabiegi te są obciążone wysokim ryzykiem operacyjnym i w związku z tym rokowanie co do poprawy widzenia jest niepewne.

Praktyczna ślepotą obu oczu powodująca całkowitą niezdolność do pracy datuje się, w ocenie biegłego, co najmniej od dnia badania. Wcześniej skarżący, jak wskazał biegły, był częściowo niezdolny do pracy co najmniej od listopada 2014r. Biegły zgodził się w tym zakresie z opinią I zespołu biegłych z dnia 16 czerwca 2016r. Zdaniem biegłego zarówno orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS i Komisji Lekarskiej ZUS jest pozbawione podstaw merytorycznych. Obniżenie ostrości wzroku do 0,3-0,2 w dokumentacji medycznej i 0,1 w trakcie badania zespołu biegłych powodowało częściową niezdolność do pracy na ogólnym rynku pracy. Biegły podkreślił, że aktualnie stan narządu wzroku ubezpieczonego pogorszył się, co uzasadniało stwierdzenie u ubezpieczonego całkowitej niezdolności do pracy.

dowód : opinia biegłego z dnia 8.05.2017 r. k.82-83

W kolejnych zastrzeżeniach do opinii biegłego organ rentowy wskazał, że Komisja Lekarska wydała orzeczenie o braku długotrwałej niezdolności do pracy, z uwzględnieniem badania specjalisty okulisty ZUS z dnia 26.01.2015r., który stwierdził V oc dex cc 0,5 i V oc. Sin cc 0,6, co nie powodowało długotrwałej niezdolności do pracy, tym bardziej, że badany był aktywny zawodowo, prowadził działalność gospodarczą, czym potwierdzał zdolność do pracy zarobkowej. Biegły nie podaje, na jakiej podstawie orzeka częściową niezdolność do pracy (na podstawie analizy jakiej dokumentacji i jaka była ostrość wzroku badanego). Organ wskazał też, że jeżeli biegły stwierdza całkowitą niezdolność do pracy od daty swojego badania, to znaczy, że do pogorszenia wzroku doszło po badaniu przez Komisję Lekarską i badany powinien wystąpić z nowym wnioskiem do organu rentowego. Skoro biegły podaje, że badany rokuje poprawę po ewentualnej operacji zaćmy patologicznej jednego oka, to orzekanie niezdolności do pracy na trwałe budzi wątpliwość. Wątpliwość budzi również niezdolność badanego do pracy z powodu upośledzenia funkcji

narządu wzroku, skoro, jak podaje biegły, badany nadal prowadzi działalność gospodarczą - obsługa klienta, co przeczy istnieniu długotrwałej niezdolności do pracy.

Organ rentowy wniósł o przekazanie zastrzeżeń biegłemu celem ustosunkowania się do nich w opinii uzupełniającej.

W opinii z dnia 14.09.2017r. biegły sądowy podtrzymał w całości swoją opinię z dnia 8 maja 2017r. i wskazał ponownie, że ubezpieczony był częściowo niezdolny do pracy co najmniej od listopada 2014r. Mało prawdopodobna jest ostrość wzroku podana w badaniu specjalisty ZUS z dnia 26 stycznia 2015r. Ostrość wzroku na poziomie 0,06 istotnie ogranicza zdolność do samodzielnej egzystencji. W tej sytuacji ryzykiem jest nie tylko samodzielne poruszenie się poza miejscem zamieszkania, ale nawet przygotowanie prostego posiłku.

Ponadto biegły podkreślił, że czas oczekiwania na operację zaćmy to kilka lat, w przypadku ubezpieczonego trzeba znaleźć ośrodek, który podejmie się operacji podwyższonego ryzyka. W związku z niepewnym rokowaniem orzeczenie trwałej niezdolności do pracy jest w pełni uzasadnione.

dowód : opinia biegłych z dnia 14.09.2017r. k. 111 akt

W piśmie z dnia 26.10.2017r. pozwany ponownie zgłosił zastrzeżenia do opinii biegłego, powtarzając poprzednie zarzuty i wniósł o wydanie w sprawie opinii uzupełniającej lub o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Stan faktyczny w sprawie został ustalony w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, których prawdziwości strony nie kwestionowały a ponadto w oparciu o zeznania ubezpieczonego, opinię biegłych lekarzy powołanych przez Sąd dla oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. Sąd uznał, że biegli powołani w sprawie – specjaliści w zakresie schorzeń, na jakie cierpi ubezpieczony dokonali wszechstronnej oceny jego stanu zdrowia, biorąc pod uwagę przebieg choroby, czasookres jej trwania i postępujący charakter schorzenia i zgodni byli co do poważnych skutków schorzenia narządu wzroku dla zdolności do pracy ubezpieczonego. Schorzenie oczu ubezpieczonego, które postępuje, doprowadziło do praktycznej ślepoty obu oczu i ogranicza, zdaniem biegłego, którego Sąd powołał jako kolejnego w sprawie, zdolność do samodzielnej egzystencji ubezpieczonego.

W ocenie Sądu, skoro schorzenie oczu ubezpieczonego pogłębiło się w trakcie toczącego się postępowania, nie było podstaw do występowania przez ubezpieczonego z kolejnym wnioskiem o rentę, co podnosił organ rentowy w swoich zastrzeżeniach do opinii drugiego biegłego z dziedziny okulistyki. Oznaczałoby to w istocie generowanie kolejnego postępowania orzeczniczego i ewentualnie sądowego w sytuacji, w której ubezpieczony, występujący o przyznanie renty wskazywał na schorzenie uniemożliwiające mu całkowicie wykonywanie normalnej pracy na otwartym rynku pracy. Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut organu rentowego o możliwości poddania się przez ubezpieczonego operacji oczu, skoro, zdaniem biegłego, operacja u ubezpieczonego stanowiłaby ryzyko i nie gwarantowałaby poprawy wzroku.

Zdaniem Sądu Okręgowego biegli wydali w sprawie orzeczenia, które zostały należycie uzasadnione (art.285 k.p.c.) a wnioski biegłych znajdują oparcie w dokumentacji lekarskiej zgromadzonej w sprawie. Opinia I zespołu biegłych i biegłego okulisty powołanego dodatkowo w sprawie zgodne są co do tego iż u ubezpieczonego istniała początkowo częściowa niezdolność do pracy - już przed złożeniem przez niego wniosku o rentę. Natomiast opinia biegłego okulisty powołanego w drugiej kolejności, na skutek wniosku organu rentowego, potwierdziła nie tylko stan zdrowia ubezpieczonego w okresie od złożenia wniosku ale stwierdziła postępujący przebieg choroby, co skutkowało uznaniem przez biegłego, że od dnia 8.05.2017 r. ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy.

Pominięcie przez Sąd okresu całkowitej niezdolności do pracy i orzeczenie tylko częściowej niezdolności do pracy do maja 2017 roku pozbawiałoby ubezpieczonego prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od maja 2017 roku do dnia złożenia nowego wniosku o przyznanie prawa do renty w związku ze zmianą stanu zdrowia. Wobec tego należało przyjąć, że pomimo, że organ rentowy nie orzekał co do stanu niezdolności ubezpieczonego

po ujawnieniu zaćmy, to w stanie zdrowia ubezpieczonego nastąpiła zmiana istniejącej już w dacie orzekania przez Komisję Lekarską ZUS – zgodnie z wnioskami biegłych – częściowej niezdolności do pracy na całkowitą niezdolność do pracy. Trzeba bowiem uznać, że zaćma nie stanowi nowego schorzenia, ale pogorszyła istniejący w dacie orzekania stan narządu wzroku. Na pogorszający się stan zdrowia ubezpieczonego powołują się biegli – zarówno I zespołu biegłych jak i kolejny biegły okulista. O całkowitej niezdolności ubezpieczonego do pracy nie przesądza, zdaniem Sądu, tylko istnienie zaćmy, ale całokształt istniejących u ubezpieczonego schorzeń narządu wzroku w tym pogorszenie się stanu podwichnięcia soczewek.

Stosownie do treści art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako „ustawa”) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki: jest niezdolny do pracy; ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-4, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (ust. 1). W niniejszej sprawie poza sporem pozostawały okoliczności dotyczące spełnienia przez ubezpieczoną warunków określonych w punktach 2 i 3 ustępu 1 powołanego przepisu. Kwestią sporną natomiast stała się sama zdolność ubezpieczonej do pracy.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności po przekwalifikowaniu. Częściowo niezdolną do pracy jest zgodnie z ust. 3 cytowanego przepisu osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem kwalifikacji. Oceniając stopień niezdolności do pracy należy, w myśl art. 13 wymienianej ustawy, uwzględnić stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Fakt, że ubezpieczony pojawia się w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej i prowadzi nawet rozmowy z klientami nie jest, wbrew twierdzeniom organu rentowego dowodem na istnienie zdolności do pracy ubezpieczonego a raczej ma działanie terapeutyczne dla osoby która będąc praktycznie niewidoma stara się przebywać wśród ludzi i czuć się normalnym członkiem społeczeństwa. Ubezpieczony nie jest w stanie samodzielnie dostać się do pracy ani wykonywać podstawowych czynności i wymaga pełnej pomocy osób trzecich co stwierdził biegły okulista i dlatego nie ma podstaw by uznać, że może on pracować na otwartym rynku pracy bądź samodzielnie prowadzić działalność gospodarczą.

Zdaniem Sądu Okręgowego dokonana przez biegłych sądowych lekarzy ocena wpływu rozpoznanego u ubezpieczonego schorzenia na jego zdolność do pracy uwzględnia zarówno wymienione w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. czynniki medyczne w postaci: stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności organizmu w drodze leczenia i rehabilitacji, jak i wymienione w pkt 2 czynniki zawodowe w postaci: możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Skoro biegli w swojej opinii, której wnioski Sąd Okręgowy w pełni podzielił, stwierdzili, że przyczyną częściowej początkowo – od dnia 28.11.2014 r. niezdolności do pracy a w związku z pogorszeniem stanu narządu wzroku ubezpieczonego, całkowitej niezdolności do pracy od 8.05.2017 r., co stwierdził kolejny biegły okulista powołany w sprawie, jest schorzenie oczu nie rokujące poprawy, Sąd Okręgowy uznał, że zaistniały w niniejszej sprawie przesłanki do przyznania ubezpieczonemu renty z tytułu -najpierw częściowej a następnie całkowitej niezdolności do pracy i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

W punkcie 2 wyroku stwierdzono, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Stosownie bowiem do art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości

po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji; organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). Jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów (ust. 3). Artykuł 118 ustawy o emeryturach i rentach dotyczy możliwości przesunięcia terminu do wydania decyzji wyłącznie w toku postępowania przed organem rentowym i to tylko wtedy, gdy decyzja nie może być wydana z powodu konieczności przeprowadzenia przez organ rentowy dodatkowego postępowania wyjaśniającego. Taka sytuacja zachodziła w niniejszej sprawie, ponieważ opóźnienie w przyznaniu ubezpieczonemu prawa do spornego świadczenia związane było ze skomplikowanym schorzeniem oczu ubezpieczonego, które ewoluowało, w trakcie postępowania zainicjowanego złożeniem wniosku o rentę, prowadząc praktycznie do ślepoty u ubezpieczonego. Podkreślić też trzeba, że w razie poddania się przez ubezpieczonego operacji oczu i jej powodzenia, organ rentowy może wydać decyzje wstrzymującą wypłatę renty, bądź przyznającą ubezpieczonemu rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy z uwagi na zmianę okoliczności, zgodnie z art.107 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

SSO Ewa Milczarek